

ANKARAD, 2022; 3(5): 193-219	ankaradergisi06@gmail.com
e-ISSN: 2717-9052	DOI: 10.53838/ankarad.1121312

Araştırma Makalesi

BASINDA YUNANİSTAN KRALI PAVLOS'UN TÜRKİYE ZİYARETİ (HAZİRAN 1952) VE CUMHURBAŞKANI CELAL BAYAR'IN YUNANİSTAN ZİYARETİ (KASIM 1952)*

Serra YAZICI ÖZEL**

Öz: Türkiye ile Yunanistan, birbirlerine komşu, tarih boyunca uzun yıllar birlikte yaşamış iki ülkedir. 1950'li yıllar iki ülkenin dostluğunun ilerlemesi açısından büyük önem arz etmektedir. 1952 yılı ise Türkiye ve Yunanistan arasında dostluk bağlarını en çok güçlendiren ve derinleştiren üst düzey karşılıklı ziyaretlerin yaşandığı yıl olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu ziyaretlerin ilki, haziran ayında Yunanistan Kralı Pavlos'un Türkiye ziyareti, diğeri ise Kasım ayında Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan ve Batı Trakya ziyaretidir. Bu çalışmada söz konusu bu iki ziyaret her iki ülkenin basını ve kamuoyu üzerindeki etkileri ele alınarak incelenecek ve değerlendirilecektir.

Anahtar Sözcükler: Basın, Türkiye, Yunanistan, Türk-Yunan İlişkileri, Batı Trakya

THE VISIT OF THE KING OF GREECE PAVLOS TO TURKEY (JUNE 1952) AND THE VISIT OF THE PRESIDENT OF TURKEY CELAL BAYAR TO GREECE (NOVEMBER 1952) IN THE PRESS

Abstract: Turkey and Greece are two neighboring countries that have lived together for many years throughout history. The 1950s are of great importance for the advancement of the friendship between the two countries. 1952, on the other hand, is the year in

* Bu makale, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balkan Çalışmaları Anabilim Dalı'nda Dr. Öğr. Üyesi Ferhan KIRLIDÖKME MOLLAOĞLU danışmanlığında hazırlanan *Basında Türk-Yunan İlişkileri (1950-1954)* başlıklı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

** Arş. Gör., Trakya Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Balkan Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Çağdaş Yunan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Edirne, E-posta: serrayazici@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-6634-5568.

which high-level mutual visits were experienced, which strengthened and deepened the friendship ties between Turkey and Greece the most. The first of these visits is the King of Greece Pavlos visit to Turkey in June, and the other is the visit of President of Turkey Celal Bayar to Greece and Western Thrace in November. In this study, these two visits will be examined and evaluated by considering their effects on the press and public opinion of both countries.

Key Words: Press, Turkey, Greece, Turkish-Greek Relations, Western Thrace

Extended Abstract: In the 1930s, the fundamental of friendship between Turkey and Greece were laid by Mustafa Kemal Atatürk and Eleftherios Venizelos. This friendship, which stagnated in the 1940s with the outbreak of the Second World War and then Greece's struggle with the Civil War, started to revive in the 1950s and reached its peak in 1952. In order to strengthen these ties of friendship, both Turkey and Greece acted jointly, especially in the first half of the 1950s, followed a parallel policy in their domestic and foreign policies and proceeded in line with the same goals. In fact, both countries became members of NATO in 1952 for this purpose. The rapprochement and friendship movements between Turkey and Greece in the 1950s were reflected in the press of both countries and thus the public. The events that deepened and strengthened the friendship ties between Turkey and Greece in 1952 were the high-level mutual visits.

The year 1952 was a year in which the friendship between the two countries reached its peak with the visits of the King of Greece Pavlos to Ankara and Istanbul in June, and then President Celal Bayar's visit to Greece and Western Thrace in November. The Turkish-Greek friendship and cooperation, the foundations of which were laid by Mustafa Kemal Atatürk and Eleftherios Venizelos, became extremely strong and settled in the people of both countries.

From these visits, it is seen that the King's visit to Turkey in June is very important as it is his first visit to a neighbour country. In addition, the deep and meaningful friendship between the two countries is revealed in the news reflected in the press and with the joy of the people. In addition, the King and Queen were very pleased with the hospitality shown to them and the intense interest and love of the Turkish people.

The visit of Turkish President Celal Bayar to Greece and Western Thrace in November to return the visit of the King is another event that deepens the ties of friendship. Celal Bayar was also met with great interest from the Greeks in Athens. The President, who was very well hosted by the King and Queen, went to Thessaloniki after Athens. Bayar's first visit here was

held at the house where Atatürk was born. He was very emotional and excited during his visit. One of the important developments that makes this visit meaningful is Celal Bayar's visit to Western Thrace, where the Turkish minority lives. Bayar was first met with the intense interest and love of the people in Xanthi, and then he moved to Komotini. Here, too, he was enthusiastically received. He opened the Celal Bayar High School named after him in Komotini. The opening of this high school means the convergence of the two countries, especially in terms of education and culture. This is of great importance for both countries. In addition, through the press of both countries, it reveals how both Greeks and Turks view each other in public.

As a result, it is seen that the Turkish-Greek friendship, which was founded by Eleftherios Venizelos and Kemal Atatürk in the 1930s, was revived in the 1950s and reached its peak in 1952. This friendship and rapprochement means that the two countries get closer not only in the political sense, but also in the educational and cultural sense. We see this in the news in the press of both countries. It should also be noted that although not all of the problems between the two countries intersect at a common point, minor problems have been resolved in line with common interests and expectations, taking into account the importance given to friendship. Thanks to these common points and expectations, both countries were able to develop and strengthen their ties of friendship.

Giriş

1930'lu yıllarda Türkiye ile Yunanistan arasındaki dostluğun temelleri Mustafa Kemal Atatürk ve Eleftherios Venizelos tarafından atılmıştır.¹ 1940'lı yıllarda ise İkinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesi ve ardından Yunanistan'ın İç Savaş ile mücadelesi ile durgunlaşan bu dostluk, 1950'li yıllara gelindiğinde yeniden canlanmaya başlamış ve 1952 yılında doruk noktasına ulaşmıştır. Gerek Türkiye gerekse Yunanistan bu dostluk bağlarını kuvvetlendirmek için özellikle 1950'li yılların ilk yarısında ortak hareket etmiş, iç ve dış politikalarında birbirine paralel bir politika izlemiş ve aynı hedefler doğrultusunda ilerlemişlerdir. Hatta bu amaçla her iki ülke 1952 yılında NATO'ya üye olmuşlardır.² 1950'li yıllardaki Türkiye ve Yunanistan arasındaki yakınlaşma ve dostluk hareketleri her iki ülkenin basınına dolayısıyla kamuoyuna yansımıştır. 1952 yılında Türkiye ve

¹ Thanos Veremis, *Ιστορία των Ελληνοτουρκικών Σχέσεων 1453-1998*, Εκδ. Σιδέρης, Αθήνα 1998, s. 111.

² Giannis Valinakis, *Εισαγωγή στην Ελληνική Εξωτερική Πολιτική 1949-1988*, Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1989, s. 19.

Yazıcı Özel, S. (2022). Basında Yunanistan Kralı Pavlos'un Türkiye Ziyareti (Haziran 1952) ve Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan Ziyareti (Kasım 1952). ANKARAD, 3(5), 193-219.

Yunanistan arasındaki dostluk bağlarını en çok derinleştiren ve güçlendiren olaylar üst düzey karşılıklı ziyaretlerdir. Bunlardan ilki Yunanistan Kralı Pavlos'un Haziran 1952'de Türkiye'ye yapmış olduğu ziyarettir. Bu ziyaret Yunanistan Kralının komşu bir ülkeye yaptığı ilk ziyaret olması açısından oldukça önem arz etmektedir. İkincisi ise aynı yılın Kasım ayında Türkiye Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın, Yunanistan Kralının Türkiye'ye yaptığı ziyareti iade etme amacıyla Yunanistan ve Batı Trakya'ya yapmış olduğu ziyarettir. Celal Bayar'ın bu ziyaretinin bir diğer anlamı da Batı Trakya Gümülcine'de kendi adını taşıyan lisenin açılışını gerçekleştirmiş olmasıdır.

1. Yunanistan Kralı Pavlos'un Türkiye Ziyareti (7 Haziran-14 Haziran 1952)

1952 yılı Türkiye ve Yunanistan arasındaki ilişkilerde dostluk havasının üst düzeyde olduğu bir yıldır. Bu yılda, Türk-Yunan ilişkilerinin derinleşmesine yönelik adımlar oldukça samimi ve içten bir şekilde gerçekleşmiştir. Bu adımların ilki 1952 yılı haziran ayında Yunanistan Kralının heyetiyle birlikte gerçekleştirdiği 8 günlük Türkiye ziyaretidir. Türkiye'de Kralın gelişinden önce tüm hazırlıklar tamamlanmış ve programı belirlenmiştir. Hem Ankara hem de İstanbul'da her yer Türk ve Yunan bayraklarıyla donatılmıştır. Yunanistan Kralı ile birlikte gelen heyetin arasında basın mensuplarının da bulunduğu bilinmektedir. Kral Pavlos'un ziyareti bir dostluk ziyaretidir. Bu ziyaret, Yunanistan Kralının komşu ülkeye yaptığı ilk ziyaret olması açısından önem arz etmekte ve iki halkın işbirliğini de tamamlama amacı taşımaktadır.

Kral Pavlos Yunanistan'dan büyük bir halk kitlesi eşliğinde ve Yunan siyasi liderler tarafından uğurlanmıştır. Yunanistan Dışişleri Bakanı Sofoklis Venizelos, Kralın yola çıkışının ardından Yunan Hükümetinin Kralın bu ziyaretini barış yolunda iki halkın kararlarının ispatı olarak düşündüklerini belirtmiş ve bir açıklama yapmıştır:

“Eminim ki, her Yunan, Kralın yabancı başkente ilk resmi ziyareti olduğunu aklından çıkarmayarak bu seyahatin önemini hissediyordur. Nezaket ve dostça muamelenin ötesinde bu ziyaret, barışın yolunu içtenlik ve gerçekçilik ile birleştirdiği ve bunlardan mükemmelce ilham alıp bağımsız halkların ortak inançlarının gerekliliklerini ve bunu korumaya yönelik tüm çabaların mücadelesini vermiş, beraber yürümüş iki dost komşu halkın kararlarını bildirmek üzere Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Celal Bayar'dan gelen davetin üzerine gerçekleşmektedir. Kralın Türkiye'ye gidişi mutlu bir olaydır. ... Yunan halkı, iki halkın

Yazıcı Özel, S. (2022). Basında Yunanistan Kralı Pavlos'un Türkiye Ziyareti (Haziran 1952) ve Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan Ziyareti (Kasım 1952). ANKARAD, 3(5), 193-219.

dostane hislerinin gösterilmesine yönelik önceden bildirilen görkemli ve coşkulu karşılama hazırlığını heyecanla takip etmektedir."³

1.1. Yunanistan Kralı'nın Ankara Temasları

Yunanistan Kralı ile heyeti 7 Haziran tarihinde Elli kruvazörü ile Atina Pire limanından ayrılmış ve 8 Haziran akşamüstü Haydarpaşa limanına varmışlardır. Burada, Kral ve heyetini Türkiye Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü, İstanbul Valisi Kerim Gökay ve heyeti karşılamışlardır. Karşılama töreninde her iki memleketin marşları çalınmış, Kral ve Kraliçe vakit kaybetmeden trenle Ankara'ya doğru yola çıkmışlardır.⁴ Yolda her geçtikleri noktada halkın yoğun ilgisi Kralı çok memnun etmiştir. Kral ve heyeti Ankara'ya vardıklarında garda, her yerde Türk ve Yunan bayrakları ve halkın yoğun ilgisi ile karşılaşmışlardır. Cumhurbaşkanı Celal Bayar da misafirlerini garda karşılamış ve karşılama töreninin ardından Yunan misafirler Çankaya Misafir Köşkünde dinlenmeye çekilmişlerdir. Daha sonra Cumhurbaşkanı ile öğle yemeği yemişlerdir. Ankara hakkında bilgi edinen Kral yemekten sonra Kraliçe ile Anıtkabir'i ziyaret edip çelenk koymuştur.⁵

Cumhurbaşkanı Celal Bayar, Anıtkabir ziyaretinden sonra akşam Yunanistan Kralı şerefine Çankaya Köşkünde resmi bir davet vermiştir. Yemeğin sonunda Cumhurbaşkanı bir nutuk dile getirmiştir:

"Majestelerinizin kudumiyle şeref bahsettikleri memleketimiz, mert Yunan milletine karşı içten bir muhabbet ve hayranlık besleyen bir memlekettir. Daha bundan birkaç yıl önce, tarihinin yaman imtihanlarından biri sırasında ve zatişahanelerinin insanda derin intiba bırakan bir fedakarlık ve hamiyet timsali halinde yükseldikleri bir zamanda şecaatinin tam ölçüsünü vermiş, istiklal aşkını, fedakarlık ruhunu ispat etmiş bulunan asil Yunan milletine sevgimiz büyüktür... Sulhun ve umumi güvenliğinin kaderi, hürriyetlerimizi ve ortak mirasımızı muhafaza uğrunda gösterilmesi gerekli fedakarlığı kabul etmekteki müşterek azmimize bağlıdır. Bundan dolaydır ki, müşterek hudutlarından başlayarak mukadderat ve ideal birliğine kadar her şeyin birbirlerine bağladığı iki memleketimiz arasında, gündün güne daha faal bir dostluğun mevcudiyeti, hayati bir zaruret halini almıştır. Türk ve Yunan milletleri modern zamanın mühim ve aynı zamanda içtimai, iktisadi ve kültürel kalkınma yollarında muhteşem bir işbirliğine

³ To Vima, 8/6/1952. Yunan gazetelerinden alınan haberler çalışmanın yazarı tarafından çevrilmiştir.

⁴ Akşam: 8/6/1952.

⁵ Akşam, 9/6/1952; Benzer içerikli haber 9/6/1952 tarihli Ta Nea gazetesinde de yer almaktadır.

Yazıcı Özel, S. (2022). Basında Yunanistan Kralı Pavlos'un Türkiye Ziyareti (Haziran 1952) ve Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan Ziyareti (Kasım 1952). ANKARAD, 3(5), 193-219.

de imkan sağlayan bir müsterek müdafaa teşkilatı içinde müttefik olmuşlardır. Böylece, Türk-Yunan işbirliği, sınırlarımızın ötesine kol salarak hür ve sulh davasına samimiyetle bağlı bir memleketler topluluğunun hayrına da büyük hizmetler ifa edecektir... ”⁶

Cumhurbaşkanının bu nutkundan sonra Yunanistan Kralı da cevaben bir nutuk dile getirmiştir:

“Sayın Cumhurbaşkanı, öncelikle bana ve Kraliçeye yönelik coşkuyla yankılanan sözleriniz ve Türk halkının sıcak ve görkemli karşılması için teşekkürlerimi sunarak sözlerime başlamak isterim. Benim halkım için söylediklerinizi Yunan halkı da aynı hayranlıkla sizin için hissetmektedir. Bu hayranlık sizin nazik davetinizi kabul ettiğim için oluşmuştur. Gelişimi, Kraliçe ile beraber yapmak ve halkımın sıcak selamlarını getirmek için geciktirmeyi tercih ettim. Halkımın size çok samimi ve derin dostluk hissettiğinden emin olduğumu belirtmek isterim. Bu selamların ve güvencelerin bizim için uluslararası boyutta önemi vardır, çünkü uzun yıllar derin bir şekilde birbirlerinden ayrılmış halklar söz konusudur. Bunu ne görmezlikten gelebiliriz ne de saklayabiliriz. Tarihi sebepler ve bitmeyen savaşlar iki halkı büyük bir şekilde ayırmıştı. Bununla birlikte tam anlamıyla bu farklılık boyunca iki halkımız diğerini tanımayı ve takdir etmeyi öğrenmişlerdir. Fakat bu yeterli değildi. İyi ki, geniş görüşlü siyaset adamlarının cesurca rehberlik ettikleri Türkler ve Yunanlar, yüzyıllarca süren bu ayrılığı sıkı bir dostluğa dönüştürdüler. Bu dostluğun ne kadar samimi olduğumu şimdi Yunan Kralının Türkiye’de karşılanmasında gösterilen sıcaklık ve daha önce Yunan halkının, iki ünlü Türk siyaset adamının Yunanistan’daki şehirlerde gerçekten alkışlanması göstermektedir. O zamanlarda ayırıcı boyutta hatıralardan söz edilirken, şimdi bunları birleştiren hatıraların sözü edilmektedir. Bugün barışçıl işleri hatırlayacak olursak, uzun yıllar iki ülke deniz kenarlarında, tarlalarda ve köylerde ortak çok şey gerçekleştirmişlerdir... Sayın Cumhurbaşkanı, uzun bir yol katettik. Hükümetlerimizin, Türk-Yunan işbirliğine bugünkü şeklini vermede başarılı oldukları için kendimizi tebrik etmeliyiz, ifade ettiğiniz şekilde, bu işbirliği bundan böyle iki ülkenin milli politikası olacaktır. ... Sizin ve bizim kardeşlerimiz tarafından Kore’de parlak bir şekilde tekrarlanan geçmişteki yiğitlik ve gayretlilik destanları, bu durumda yeterli bir teminat teşkil etmektedir... Sayın Cumhurbaşkanı, başkentinizde bulunuşumun, yalnız milletimin milletinize karşı olan dostluğunun bir sembolünü teşkil ettiği için değil, aynı zamanda iki

⁶ Akşam, 10/6/1952; Benzer içerikli haber 10/6/1952 tarihli To Vima gazetesinde de yer almaktadır.

Yazıcı Özel, S. (2022). Basında Yunanistan Kralı Pavlos'un Türkiye Ziyareti (Haziran 1952) ve Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan Ziyareti (Kasım 1952). ANKARAD, 3(5), 193-219.

*ülkemin arasındaki münasebetlerin de en verimli devrenin başlangıcını teşkil ettiğini belirtirken, kadehimi Türk halkının refahı ve sağlığınıza, şerefinize içmek temennisıyla kaldırıyorum.*⁷

Kral Pavlos, Ankara'daki ziyaretinde bir sonraki gün, önce Arkeoloji müzesini gezmiş ve ardından TBMM Başkanı Refik Koraltan'ın Marmara Köşkünde şerefine verdiği öğle yemeğine katılmıştır. Bu yemekte Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Dışişleri Bakanı da hazır bulunmuştur. Kral ve Kraliçe, yemekten sonra hipodroma giderek coşkulu tezahüratlar eşliğinde askeri resmi geçit törenine katılmışlardır. Törenin ardından Kral, Cumhurbaşkanı Celal Bayar'a Yunanistan'ın en büyük nişanı olan Saint Sauveur nişanının büyük kordonunu takdim etmiştir. Bu nişan, yalnız hükümdarlara ve devlet başkanlarına verilmekte ve Yunanistan'da da beş kişiden fazla kimseye verilmemek suretiyle sınırlandırılmıştır.⁸

Ayrıca, Yunanistan Kralı şerefine, Cumhurbaşkanı tarafından verilmiş tüm toplantılara Türk ve yabancı basın davet edilmiş olmasına rağmen, bir tek Yunanistan Ankara Büyükelçisi Kontumas'ın Ankara Palas'ta verdiği davete hiç Türk gazetecilerini davet etmemesi hayret uyandırmıştır. Türk-Yunan işbirliğinin gelişmesi yolunda büyük adımlar atıldığı bir sırada, Yunan elçisinin Türk basınına karşı takındığı tavır, sadece bu bakımdan teessürle karşılanmıştır.⁹

Kral Ankara'daki son gününde Teknik Okul ve Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesine ziyaretler yapmıştır. Fakültenin girişinde kendisini Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri karşılamıştır. Kralın bu farklı eğitim ve kamu kuruluşlarına yaptığı ziyaretlerde öğrenciler, Türk-Yunan dostluğunu ve işbirliğini sembolize eden şekillendirmeler yapmışlardır. Bu da Türk-Yunan dostluğunun Kral tarafından bakıldığında yaptığı ziyaretin gerçekten meyvesini verdiğini ve halk kitlesinin kalbinde yer ettiğini göstermektedir.¹⁰ Yunanistan Kralı daha sonra, Başbakan Adnan Menderes ve eşi tarafından Ankara Palas'ta şereflerine verilen öğle yemeğine katılmıştır. Akşam da Dışişleri Bakanı Köprülü tarafından verilen ziyafete Cumhurbaşkanı Celal Bayar ile birlikte teşrif etmişlerdir. Yemekten sonra Kral Pavlos ve heyeti trenle İstanbul'a doğru yola

⁷ To Vima, 10/6/1952; Aynı içerikli haber 10/6/1952 tarihli Akşam gazetesinde de yer almaktadır.

⁸ Akşam, 11/6/1952; Cumhuriyet, 11/6/1952.

⁹ Cumhuriyet, 11/6/1952.

¹⁰ To Vima, 12/6/1952.

Yazıcı Özel, S. (2022). Basında Yunanistan Kralı Pavlos'un Türkiye Ziyareti (Haziran 1952) ve Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan Ziyareti (Kasım 1952). ANKARAD, 3(5), 193-219.

çıkışlardır. Cumhurbaşkanı Celal Bayar da bu yolculukta kendilerine eşlik etmiştir.¹¹

1.2. Yunanistan Kralı'nın İstanbul Temasları

Yunanistan Kralı Ankara'daki temaslarının ardından Cumhurbaşkanı Celal Bayar ile birlikte İstanbul'a gelmiştir. İstanbul'da başta İstanbul Valisi Kerim Gökay ve eşi olmak üzere Türk heyeti tarafından büyük bir törenle ve halkın yoğun ilgi ve tezahüratlarıyla karşılanmıştır. Kral şerefine bütün yollar Türk - Yunan bayrakları ve hoş geldiniz afişleri ile donatılmıştır. Akşam da denizde büyük bir fener alayı tertip edilmiş, Kral ve Kraliçeye özel bir gezinti vapuru tahsis edilmiştir.¹²

Kral Pavlos halkın yoğun ilgisi ve tezahüratları eşliğinde ilerlerken Sarayburnu'nda Atatürk heykelini görmüş, hemen selam resmi vaziyeti almış ve ihtiram duruşunda bulunmuştur. Kralın bu hareketi Türk milletine gösterdiği bir jest olmuştur. Kralın İstanbul'da konaklaması için Dolmabahçe Sarayı düzenlenmiştir. Dolmabahçe sarayına geldiklerinde Kralın dikkatini, yüce Atatürk'ün yatak odasının bozulmadan aynı şekilde kalmış olması, yatağı, odasındaki saatin 9'u 5 geçte durmuş olması çekmiştir.¹³ Kısa bir süre dinlendikten sonra Kral Pavlos İstanbul Valisi Gökay'ın düzenlediği öğle yemeğine katılmıştır. Akşam da Cumhurbaşkanı Celal Bayar tarafından Dolmabahçe Sarayında Yunanistan Kralı şerefine bir balo tertip edilmiştir. Cumhurbaşkanı Celal Bayar, Kral ve Kraliçeye hediye edilmek üzere özel olarak, Krala 18 ayar altından üzerinde Kralın isminin ilk harflerinin ve tacının resminin olduğu bir sigara kutusu ve Kraliçeye de yine altından bir pudralık yaptırmıştır.¹⁴

Yunanistan Kralı İstanbul'daki son gününde Kapalıçarşı, Topkapı Sarayı, Yerebatan sarayı, Süleymaniye Camisi ve Ayasofya müzesini gezmiştir. Ardından İstanbul Valisi Kerim Gökay'ın öğle yemeğine katılmış, yemekten sonra Yunanistan Başkonsolosluğuna ziyarette bulunmuştur. Kral kendisine gösterilen yoğun ve samimi ilgiden duyduğu memnuniyeti dile getirmiş ve herkese teşekkür etmiştir. Yunanistan Ankara Büyükelçisi Kontumas da Vali ve Belediye Başkanına bir mektup göndermiş, Kralın şehirdeki fakirlere dağıtılmak üzere valilik emrine beş bin liralık bir çek

¹¹ To Vima, 11/6/1952; Ta Nea, 11/6/1952; Benzer içerikli haber 12/6/1952 tarihli Akşam gazetesinde de yer almaktadır.

¹² Akşam, 13/6/1952.

¹³ To Vima, 14/6/1952.

¹⁴ Akşam, 14/6/1952.

Yazıcı Özel, S. (2022). Basında Yunanistan Kralı Pavlos'un Türkiye Ziyareti (Haziran 1952) ve Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan Ziyareti (Kasım 1952). ANKARAD, 3(5), 193-219.

verdiğini belirtmiştir. Vali Gökay da Kralın bu şefkat nişanesi nedeniyle şehri adına şükranlarını iletmesini rica etmiştir.¹⁵

İstanbul'dan ayrılmadan önce Yunanistan Kralı son olarak Patrikhane'yi ziyaret etmiş ve Patrik Athenagoras ile görüşmüştür. Patrikhane'ye yaptığı bu ziyaret Türk basını ve kamuoyunda son derece olumlu karşılanmıştır.¹⁶ Patrik Athenagoras ziyaretin ardından basın mensuplarına, Kralın sıcak karşılanmasından gurur duyduğunu belirtmiş ayrıca, medeni ve tarihi iki halkın kardeşliğinin iki ülkenin sevgisinden olduğunu sözlerine eklemiş ve Türk halkını bu mükemmel karşılama için tebrik etmiştir.¹⁷ Patrikhane ziyaretinin ardından Yunan misafirler Heybeliada'ya gitmiş, burada Deniz Harp Okulu'nu ziyarette bulunmuşlardır. Heybeliada'da Krala Yunanlar kadar Türkler de tezahüratlarda bulunmuşlardır. Adadan dönünce, Kral Pavlos ve heyeti büyük bir halk topluluğu eşliğinde iki ülkenin marşlarının çalındığı büyük bir törenle ve coşkuyla uğurlanmıştır. Kral veda ederken Celal Bayar'a Fransızca olarak, *"gösterdiğiniz hüsnü kabule teşekkür ederim. Sizi memleketimde görmekle büyük bir zevk duyacağım"* demiştir.¹⁸

Yunanistan Kralı ve heyeti Türkiye'deki 8 günlük ziyaretlerini tamamlayıp Yunanistan'a dönmüşler ve Yunanistan'da da halkın yoğun ilgisiyle karşılanmışlardır. Yunan hükümetinden yetkili kişilere göre, Türk milleti ve hükümetinin Kral ve Kraliçeye gösterdikleri samimi ve candan hüsnükabul kendilerinde çok derin bir etki yaratmıştır. Hatta Yunan devlet adamları, bu ziyaretin Türk-Yunan dostluğunda yeni bir devrenin başlangıcını oluşturduğu inancını belirtmiş ve dostluğun yakında iki memleket arasında Ankara'da imzalanacak bir seri antlaşma ve pakt ile tamamen perçinleneceğini belirtmişlerdir.¹⁹

1.3. Basına Yansıyan Açıklamalar

Yunanistan Kralının Türkiye ziyaretine basının, özellikle Yunan basınının büyük önem verdiği görülmektedir. Hatta Kral henüz Türkiye'ye gelmeden To Vima gazetesinin "Büyük İstek" başlıklı köşe yazısında, Kral Pavlos'un

---

¹⁵ Akşam, 15/6/1952.

¹⁶ Melek Fırat, "Yunanistan'la İlişkiler", Ed. Baskın Oran, *Türk Dış Politikası Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar*, Cilt 1: 1919-1980, 16. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul, 2011, s. 587.

¹⁷ To Vima, 14/6/1952.

¹⁸ Akşam, 16/6/1952; Benzer içerikli haber 16/6/1952 tarihli Ta Nea gazetesinde de yer almaktadır.

¹⁹ Akşam, 17/6/1952.

Yazıcı Özel, S. (2022). Basında Yunanistan Kralı Pavlos'un Türkiye Ziyareti (Haziran 1952) ve Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan Ziyareti (Kasım 1952). ANKARAD, 3(5), 193-219.

Türkiye ziyaretinin Yunanistan'dan ayrılarak başlayacağı belirtilmektedir. Ayrıca bunun, bağımsız Yunan Devleti kurulduğundan beri Yunanistan Kralının komşu bir ülkeye ilk ziyareti olması bakımından da büyük bir önem arz ettiği vurgulanmaktadır. Köşe yazısında bir de, bu ziyaretin yirmi yıldır iki ülkenin ilişkilerinin düzelmesinin bir göstergesi olduğu dile getirilmekte ve iki büyük lider Eleftherios Venizelos ve Kemal Atatürk'ün temellerini attığı çabalarının bir ürünü olduğu söylenmektedir. Son olarak aynı köşe yazısında, iki halk ile ilgili temennilerde bulunulmuş ve daha insani başarılar için de bu ziyaretlerin örnek olacakları belirtilmiştir.²⁰

Yine Yunan basınında çıkan haberlerde, Ankara basınından haberlere yer verildiği ve Yunanistan Kralının ziyaretini büyük bir tarihi olay olarak nitelendirdikleri belirtilmektedir. Örneğin, "Zafer" gazetesi baş sayfasını Yunanca "Kalos İlthate" (Hoş geldiniz) şeklinde yazmış ve iki tam sayfayı da Kralın gelişine ve karşılanmasına ayırmıştır. Diğer birçok gazete de aynı başlıkla Kralın gelişine gazetelerinde yer vermişlerdir. Muhalefet "Ulus" gazetesi ise Kralın ziyaretini, bu çabaların şüphesiz verimli sonuçlar ile devam edeceği şeklinde yorumlamıştır.²¹ Ayrıca, "Cumhuriyet" gazetesinde Kral Pavlos'un ziyaretinin, iki ülkenin işbirliğini ve dostluğunu daha çok güçlendireceği belirtilmiş ve yarım asırdır birçok yabancı devlet kralı ya da liderinin Türkiye'yi ziyaret ettiği, ancak hiçbirinin Yunanistan Kralının gelişi gibi olmadığı vurgulanmıştır. Bu nedenle Kralın ziyaretinin öneminin çok büyük olduğu; uzun yıllar düşmanlık besleyen iki milletin Eleftherios Venizelos ve Kemal Atatürk'ün ileri görüşlü politikaları sayesinde dost ve müttefik oldukları böylece iki milletin birbirlerini tamamlayacakları üzerinde durulmuştur. "Son Telgraf" gazetesinde ise, Kralın gelişi ve Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın iade-i ziyaretinin, iki devletin ilişkilerini bugün olduğundan daha çok güçlendireceği ve sıkılaştıracağı belirtilmiştir.²²

Burada dikkat çekici olan Yunan basınında Türk gazetelerinde çıkan haberlere yer verilmiş olmasıdır. Türk basınının bu yorumlarının hemen hemen hepsinde Kralın ziyaretinin iki komşu ülkenin ilişkilerini sıkılaştıracağı yer alırken, tüm Yunan kamuoyunda da aynı hislerin olduğu belirtilmiş ve bir kez daha Eleftherios Venizelos ve Kemal Atatürk'ün mükemmel ileri görüşlülüğü sayesinde bütün halk kitlesinde derinden kök saldığı vurgulanmıştır. Türk-Yunan dostluğunun da ayrıca, iki halkın

²⁰ To Vima, 7/6/1952.

²¹ To Vima, 10/6/1952.

²² Ta Nea, 9/6/1952.

Yazıcı Özel, S. (2022). Basında Yunanistan Kralı Pavlos'un Türkiye Ziyareti (Haziran 1952) ve Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan Ziyareti (Kasım 1952). ANKARAD, 3(5), 193-219.

faaliyetlerinde ve tarihlerinde yeni bir dönem açtığının, siyasi ve manevi açıdan önemli bir olay olduğunun altı çizilmiştir.²³

Yunanistan Kralının Ankara ve İstanbul ziyareti ile ilgili Yunan basınında, Türk gazetelerinde yer alan samimi yorumlara oldukça önem verdiği görülmektedir. Örneğin, Ta Nea gazetesinde "Sarsılmaz Türk-Yunan Dostluğu" başlığı altında Milliyet gazetesinin, Kralın özellikle İstanbul halkına samimi hissiyatlarının, iki ülkenin ilişkilerinin geleceği için de somut bir teminat olduğu belirtilmiştir. Vatan gazetesinden Emil Yalman, Yunanistan Kralının ziyareti ile iki halkın sarsılmaz dostluğunun gelecekte de var olacağını dile getirmiştir. Akın gazetesi ise, Türk ve Yunan halklarının birbirlerine duyduğu kalbi dostluk hislerini ve tarihi ve coğrafi gerçeklerin iki halkın bağlarına dayandığını belirtmiştir.²⁴

Kral Pavlos'un bu ziyareti ile ilgili Cumhuriyet gazetesinin "Bu Ziyaret, Siyasi Bir Zaferdir" başlıklı yorumu şu şekildedir:

"... Yunan Kral ve Kraliçesinin ziyareti birbirlerinin dostu ve müttefiki olan iki milleti birbirlerine daha ziyade yakınlaştırmış ve bağlamıştır. Bu ziyaret, ifade ettiği mana itibarıyla her iki memleket için bir siyasi zafer addedilmeye değer bir mahiyet almıştır. Yarın Cumhurbaşkanımız Celal Bayar da, Yunan Kralının ziyaretini iade etmek için komşu memlekete gittiği zaman, hiç şüphesiz, aynı coşku ve heyecanlı dost tezahüratlarla karşılanacak; Türkiye Cumhuriyeti ile Yunanistan Krallığının, - her iki memleket halkının ruhlarına nüfuz etmiş bir süper dostluk ve süper ittifakla- birbirlerine karşı olan bağlılıkları, sevgileri ve güvenleri bir defa daha teyit edilmiş olacaktır. Dünyanın bu mühim bölgesinde yaşayan iki milletin barışı muhafaza azmi ile böyle yekvücut olurcasına dost ve müttefik olmaları, müşterek dostlarımızı memnun, yine müşterek düşmanlarımızı çatlatacak bir siyasi zaferdir."²⁵

Yunanistan Kralı Pavlos, Yunanistan'a dönerken Elli kruvazöründe Cumhurbaşkanı Celal Bayar'a bir mesaj göndermiştir:

"Türk karasularını terk ederken Kraliçe ve ben, asil Türk halkının bizlere gösterdiği samimi, sıcak karşılamadan ve büyük misafirperverlikten dolayı teşekkürlerimizi bildiririz. Türkiye'de kaldıktan sonra gösterdiğiniz memnuniyetle büyük ülkenizden unutulmaz ve canlı hatıralarla ayrılıyorum. Şanslıyım ki Egenin her iki kıyısında çok yakın ve samimi bir

²³ Ta Nea, 10/6/1952.

²⁴ Ta Nea, 16/6/1952.

²⁵ Cumhuriyet, 14/6/1952; Benzer içerikli haber 16/6/1952 tarihli Ta Nea gazetesinde de yer almaktadır.

Yazıcı Özel, S. (2022). Basında Yunanistan Kralı Pavlos'un Türkiye Ziyareti (Haziran 1952) ve Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan Ziyareti (Kasım 1952). ANKARAD, 3(5), 193-219.

*dostluğun yerleştiğini bizzat kendi gözlerimle gördüm ve dost komşu Türkiye Cumhuriyeti'nin kaydettiği ilerlemeleri onayladım. Sizin yapacağınız ziyareti büyük bir memnuniyetle beklediğimi bildiririm.*²⁶

Kralın bu mesajına cevaben Celal Bayar da mesaj göndermiştir:

*“Türk karasularından ayrılırken göndermek lütfunda buldukları dostane mesajlarından dolayı majestelerine teşekkür ederim. Yüksek şahsiyetlerinin, büyük bir nezaketle ifade eyledikleri duygulara, Majeste Yunan Kraliçesinin de iştirak lütfunda bulunmuş olmaları, beni son derece mütehassis etmiştir. Majestelerinin Türkiye'yi ziyaretleri, iki memleketimiz arasındaki dostluğun inkişafı tarihine silinmez harflerle geçecektir. Bu büyük dostluk uğrunda, Yunan Kral ve Kraliçesinin parlak surette ifa ettikleri görevin unutulmaz hatırasını, Türk milleti, yüksek şahsiyetlerinin ilham eylediği derin bir hürmet ve büyük bir hayranlık duygusu ile muhat olarak, kalbinde daima saklayacaktır. Asil ve müttefik Yunan milletine, bu samimi dostluk mesajı ile birlikte, majesteleri, Türk milletinin kalbini de götürmektedirler. Majestelerine ve dost ve müttefik büyük memlekete yapmakla şeref ve zevk duyacağım ziyaret anını sabırsızlıkla bekliyorum.”*²⁷

Ayrıca, Yunanistan Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Averof da Başbakan Adnan Menderes ve Dışişleri Bakanı Köprülü'ye bir mesaj göndermiş, basına da bir açıklama yapmıştır:

*“Hükümdarlarımıza Türkiye'de gösterilen karşılama hepimizi derinden etkilemiştir. Kral ve Kraliçemize gösterilen misafirperverlik her durumdan şahane ve mükemmel olmuştur. Bizleri, Türk ve yabancı dostlarımızı etkileyen halkın gösterileri olmuştur. Kral ve Kraliçemiz, Ankara'da, ara istasyonlarda ve İstanbul'da büyük halk kitleleri tarafından içten ilgiyle kabul görmüşlerdir. İstanbul'da Kral ve Kraliçenin karşılanmasında eşi görülmemiş bir kalabalığın katılması oldukça dikkat çekici olmuştur. ... Yunan ve Türk siyasi kişilerinin her iki ülke başkentlerinde yaptıkları son seyahatlerden sonra Kral ve Kraliçemizin Türkiye'yi ziyareti, iki ülkenin ilişkilerinde bir dönüm noktası teşkil etmektedir...”*²⁸

Özellikle Cumhurbaşkanlarının bu karşılıklı dostluk mesajlarının ardından Yunanistan Kralı Pavlos, Yunanistan Başbakan Vekili Venizelos'a

²⁶ To Vima, 17/6/1952; Aynı içerikli haber 18/6/1952 tarihli Cumhuriyet gazetesinde de yer almaktadır.

²⁷ Cumhuriyet, 18/6/1952; Aynı içerikli haber 19/6/1952 tarihli To Vima gazetesinde de yer almaktadır.

²⁸ To Vima, 17/6/1952; Aynı içerikli haber 18/6/1952 tarihli Cumhuriyet ve Akşam gazetelerinde de yer almaktadır.

Yazıcı Özel, S. (2022). Basında Yunanistan Kralı Pavlos'un Türkiye Ziyareti (Haziran 1952) ve Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan Ziyareti (Kasım 1952). ANKARAD, 3(5), 193-219.

duygularını ve izlenimlerini aktarmış ve bu ziyaretin asla unutulamayacağını dile getirmiştir. Ayrıca Cumhurbaşkanı'dan en küçük memuruna kadar çok candan karşılanmış olduğunu ve komşu ülke halkı ile doğrudan temasa geçme fırsatını elde ettiğini belirtmiştir. Bu sayede de Türk-Yunan dostluğunun, Türk milletine olduğu kadar Yunan milletine de mal edilmiş bulunduğunu, bu ziyaretin yalnız iki memleket arasında kalmadığını ve uluslararası bir önem aldığını sözlerine eklemiştir.²⁹

Türkiye Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın, Kral Pavlos'a cevaben göndermiş olduğu mesaj hakkında Yunanistan Başbakan Vekili Venizelos basına bir demeçte bulunmuştur:

“Türkiye Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Kral Pavlos'a göndermiş olduğu telgraf, Hükümdarlarımızın seyahatlerinin dost Türk milletinde yarattığı hissiyatın parlak bir delilini oluşturmaktadır. İki halkın ilişkilerinde siyasi neticelerin gelecek için kocaman bir önemi olduğunu düşünmekteyim. Çünkü ülkeler arasında dostluğun ilerlemesini geciktirebilecek herhangi bir tereddüt ve çekinmeye yer kalmamıştır. Yunan hükümeti, ilişkilerin daha fazla sıkılaşması hakkında Türk milletinin sarsılmaz isteğini gerçekleştiren Türkiye Cumhurbaşkanı'na teşekkürlerini sunarken, tabii ki Yunan halkının da aynı birlik beraberlik hislerini taşıdığını söylemektedir.”³⁰

2. Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan Ziyareti (27 Kasım-2 Aralık 1952)

1952 yılı Kasım ayına gelindiğinde gözler, Türkiye ve Yunanistan arasındaki ilişkileri en çok derinleştiren ikinci olaya çevrilmiştir. Bu da, Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan'a yapacağı resmi ziyarettir. Cumhurbaşkanı'nın Ankara'dan İstanbul'a gelmesi ve 25 Kasım tarihinde buradan Savarona yatı ile hareket etmesi planlanmıştır. Yunanistan Kralının Haziran ayında Türkiye'ye yaptığı ziyareti iade etme amacı taşıyan bu ziyarette Cumhurbaşkanı'na kızı Nilüfer Gürsoy, Kütahya Milletvekili Ahmet Gürsoy, Cumhurbaşkanlığı umumi katibi Nurullah Tolon ve kara, deniz, hava kuvvetlerinden temsilcilerin olduğu bir heyet ve Dışişleri Bakanlığından Genel Sekreter Büyükelçi Cevat Açıkalın eşlik

²⁹ Cumhuriyet, 18/6/1952; Akşam, 18/6/1952; Benzer içerikli haber 18/6/1952 tarihli To Vima gazetesinde de yer almaktadır.

³⁰ To Vima, 19/6/1952; Aynı içerikli haber 20/6/1952 tarihli Akşam gazetesinde de yer almaktadır.

Yazıcı Özel, S. (2022). Basında Yunanistan Kralı Pavlos'un Türkiye Ziyareti (Haziran 1952) ve Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan Ziyareti (Kasım 1952). ANKARAD, 3(5), 193-219.

edecektir. Ayrıca basından da birçok gazeteci Celal Bayar ile birlikte Yunanistan'a gidecektir.³¹

Ankara'dan İstanbul'a gelen Cumhurbaşkanı Celal Bayar, burada yoğun tezahüratlar ve kalabalık bir halk kitlesi tarafından karşılanmıştır. Hatta rıhtımı dolduran Türk ve Rum vatandaşlar "Yaşasın Bayar, yaşasın Türkiye, yaşasın Türk-Yunan dostluğu" diye bağırılmışlardır.³² 25 Kasım günü ise Celal Bayar, İstanbul Dolmabahçe'den büyük bir törenle ve kalabalık bir halk kitlesi tarafından uğurlanmıştır. Acar motoruyla rıhtımdan ayrılan Bayar, top sesleri ve halkın *Yaşal!.., Varol!.., Uğurlar olsun!.., Elen dostlarımıza selamlarımızı götür!..* tezahüratları eşliğinde Savarona yatına bando sesleriyle binmiş ve Yunanistan'a doğru yola çıkmıştır.³³ Cumhurbaşkanı'nın ziyareti için Yunanistan tarafında da hazırlıkların tamamlandığı bilinmektedir. Hatta Yunanlar, şimdiye kadar hiçbir devlet reisine yapılmayan bir törenle Celal Bayar'ı karşılamaya hazırlanmaktadırlar. Atina ve Pire'de her yer Türk ve Yunan bayraklarıyla donatılmıştır. Kamuoyunda da mevcut kanaat, bu ziyaretten sonra da, Türk ve Yunan bayraklarının her zaman yan yana kalacağı ve dostluğun daha da kuvvetlenerek devam edeceği yolundadır. Halkın çoğu artık bu dostluğu hiçbir şeyin bozamayacağını düşünmektedirler. Yunan gazetelerinin çoğunda da bu ziyaretin önemi belirtilmekte ve Yunanların duydukları sevinç ve heyecan dile getirilmektedir.³⁴

Cumhurbaşkanı Celal Bayar Yunan karasularına iki Türk, Sultan Hisar ve Demir Hisar ve iki Yunan İeraks ve Aetos kruvazörleri eşliğinde Savarona yatıyla gelmiştir ve Atina Pire'deki Paşa Limanı'na demirlemiştir. Celal Bayar gemiden indiğinde halkın yoğun ilgisi ve sevgisiyle karşılanmıştır. Her yer Türk ve Yunan bayraklarıyla donatılmıştır. Genç kızlar milli elbiselerini giymişler ve Celal Bayar'ın üzerine çiçek ve güller serpmişlerdir. Küçük çocuklar da ellerinde Türk ve Yunan bayrakları tutmuşlardır. Yaklaşık 3 kilometrelik kalabalığın arasından Celal Bayar ağır ağır ilerleyerek yarım saatte ancak Atina şehrinin girişine varabilmiştir.³⁵ Burada, iki ülkenin marşlarının ardından Atina Belediye

³¹ Akşam, 21/11/1952; Benzer içerikli haber 22/11/1952 tarihli To Vima gazetesinde de yer almaktadır.

³² Cumhuriyet, 23/11/1952.

³³ Ziya Şakir, *Türkiye Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan Seyahat Hatıraları*, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul 1953, s. 7-8.

³⁴ Cumhuriyet, 26/11/1952; Akşam, 26/11/1952; Aynı içerikli haber 26/11/1952 tarihli To Vima ve Ta Nea gazetelerinde de yer almaktadır.

³⁵ Şakir, a.g.e., s. 19.

Yazıcı Özel, S. (2022). Basında Yunanistan Kralı Pavlos'un Türkiye Ziyareti (Haziran 1952) ve Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan Ziyareti (Kasım 1952). ANKARAD, 3(5), 193-219.

Başkanı Nikolopulos Celal Bayar'ı “Şerefimize bayram yapan Atina şehri Ekselansınızı selamlar. Ziyaretinizden dolayı ekselanslarınıza şükranlarımızı sunar, Hoş geldiniz deriz” diyerek karşılamıştır. Cumhurbaşkanı da, Belediye Başkanına “Atina şehrinin beni karşılamasından dolayı çok gururluyum” şeklinde bir cevap vermiştir.³⁶

Daha sonra Bayar, Kral ile birlikte saraya gitmiş burada da Kraliçe Frederika tarafından karşılanmıştır. Bayar, sarayda bir süre dinlendikten sonra kendine tahsis edilmiş olan konağa geçmiştir.

Yunanistan Kralı tarafından akşam sarayda resmi bir ziyafet verilmiş ve karşılıklı nutuklar dile getirilmiştir. Kral:

“Sayın Cumhurbaşkanı, size en derin ve kalbi heyecanla hoş geldiniz demek ve halkımın en samimi selamlarını iletiyorum. Kraliçe ve ben, geçen Haziran’da Türkiye’ye yaptığımız sıcak seyahatin güzel hatırasını muhafaza etmekteyiz. Türk halkının, ekselansınızın ve Türk hükümetinin gösterdiği karşılama her zaman kalplerimizde yer alacaktır. Türkiye’de geçirdiğimiz ortak idealler, dostluk, sevgi ve samimiyetle süslü günlerimiz hayatımızın en mutlu anlarını oluşturmaktadır. Sayın Cumhurbaşkanı burada bulunmanız, mutlulukla kalplerimizde tekrar tamamlanmıştır. Şu an bütün Yunan halkının hislerini iletmekteyim. İki halk da misafirperverlik ve askeri özelliklerinden başka ortak özellikler de taşımaktadırlar... Bizi sadece ortak çıkarlarımız birleştirmez, ekonomide karşılıklı doldurma, uzun süre bir arada yaşama, çok ortak gelenek-görenekler... Türkiye ve Yunanistan arasında halledilmesi güç bir durum ortaya çıktığında, ihtilafa düşen tarafların Türkiye ve Yunanistan’a birer göz atmaları ve kendilerini ayıran sebeplerin ne kadar boş ve manasız olduğunu görme imkânını bu amaçla bulmalarını dilerim. Kadehimi dost ve müttefik büyük Türk halkına, Sayın Cumhurbaşkanına ve Bayan Bayar’ın şahsi saadetine kaldırıyor ve içiyorum.”³⁷

Kral Pavlos’un bu nutkundan sonra Cumhurbaşkanı Celal Bayar da bir nutuk dile getirmiştir:

“Haşmetmeap, Kraliçe hazretleri, uzun yıllardan sonra bu sabah dost Yunanistan toprağına heyecanla ayak bastım. ... Burada şahsıma gösterilen hüsnü kabulün ve memleketim hakkında yapılan coşkun dostluk tezahürlerinin tesiri altında zatı haşmetpenahilerine bu asil misafirperverlikten dolayı teşekkürlerimi arz ederim. Memleketimize

³⁶ Ta Nea, 27/11/1952; To Vima, 28/11/1952; Aynı içerikli haber 28/11/1952 tarihli Cumhuriyet gazetesinde de yer almaktadır; Şakir, a.g.e., s. 20.

³⁷ To Vima, 28/11/1952; Ta Nea, 28/11/1952; Aynı içerikli haber 28/11/1952 tarihli Cumhuriyet gazetesinde de yer almaktadır.

*yaptığımız son seyahatin parlak hatırası vatandaşlarımızın kalplerinde ve zihinlerinde hala canlıdır. Zatı haşmetpenahileri nezdinde vatandaşlarımızın samimi hayranlıklarının tercümanı olmak ve Yunan milletine Türk milletinin dostluğu ve kardeş selamını getirmek benim için büyük şereftir. Derin bir mana taşıyan bu günde, memleketlerimiz yaklaşmalarının en canlı bir anını yaşamaktadırlar... Coğrafi durumumuz dolayısıyla memleketlerimiz mevcudiyetlerini ve istiklallerini korumak için birleşmek mecburiyetindedirler... Bugün iftiharla söyleyebiliriz ki, bu müşterek ideal, mevcudiyetimizin mana ve sebebini teşkil eder. Bu ideal, aynı prensiplere bağlı olanlarla sulh ve ahenk içinde yaşamaktan başka gayeleri olmayan istiklallerine aşık milletlerin idealidir. Bu, uzun ve tecrübeli bir çalışmanın müşterek tehlikeler karşısında mukadderat birliği yapmayı bilmiş milletlerimizin olgunluk ve sağ duyguları mahsulüdür. ... Türk-Yunan işbirliği artık asrın en güzel eserlerinden biri olarak tarihe geçmiş bulunmaktadır. Bu temiz ve güzel eseri yıkıcı rüzgarlara karşı korumak azmindeyiz ve bu eserin kendi ufuklarımızı aşarak dünyaya yayıldığını bildiğimiz içindir ki, bunun aynı sulh ve adalet idealine bağlı kardeş millet davasına ithaf etmiş bulunuyoruz. Kadehimi şanlı Yunan milletine, onun saadetine ve daima artmasını temenni eylediğim refahına, sarsılmaz Türk-Yunan dostluğu şerefine kaldırır ve majestelerinin sıhhat ve şahsi saadetlerine içerim.*³⁸

Saraydaki bu resmi ziyafetten sonra Cumhurbaşkanı Celal Bayar'a Yunanistan Kralı tarafından bazı hediyeler verilmiştir. Bunların içinde, som altından yapılmış bir takım vazolar yer almaktadır. Bu vazolar, Atina müzesinde muhafaza edilen ve milattan önce 1500 yıl öncesine ait vazolar numune alınarak imal edilmiştir. Miken sanatının şaheseri sayılmaktadır. Kralın altından armasını üzerinde taşıyan bir kutu içinde Bayar'a teslim edilmiştir.³⁹

Cumhurbaşkanı Celal Bayar, ziyaretlerine ilk olarak Kral Pavlos eşliğinde Atina Belediye Başkanına giderek başlamıştır. Burada bir tören düzenlenmiş ve Celal Bayar'a Atina şehri fahri hemşerilik unvanı takdim edilmiştir. Ayrıca Cumhurbaşkanı, belediye şeref defterine de "*Tarihi Atina şehrinin fahri hemşehrisi sıfatıyla ve onun bahşettiği gurur ve*

³⁸ Akşam, 28/11/1952; Cumhuriyet, 28/11/1952; Aynı içerikli haber 28/11/1952 tarihli To Vima ve Ta Nea gazetelerinde de yer almaktadır.

³⁹ Ta Nea, 28/11/1952; Benzer içerikli haber 29/11/1952 tarihli Akşam gazetesinde de yer almaktadır.

Yazıcı Özel, S. (2022). Basında Yunanistan Kralı Pavlos'un Türkiye Ziyareti (Haziran 1952) ve Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan Ziyareti (Kasım 1952). ANKARAD, 3(5), 193-219.

ıftiharla” satırlarını yazmıştır.⁴⁰ Bu törenin ardından da Bayar, Meçhul Asker Anıtına çelenk koymuştur.

Atina Belediyesinde yapılan törende Celal Bayar:

“Sayın Belediye Başkanı, geldiğimden beri Atina halkı ve belediyesi tarafından bana karşı gösterilen ve memleketlerimiz arasındaki sarsılmaz dostluğun parlak bir nişanesi olan dostane ve samimi hüsnü kabulün unutulmaz tesiri altındayım. Güzel memleketinize, tarihi şehrinize yaptığım bu ziyareti kalbimde ve hafızamda çok aziz bir hatıra olarak muhafaza edeceğim. Atinalılar felaketli günlerinde yüksek medeni meziyetlerine ve ecdatlarına layık yeni birçok vatanperverlik menkıbeleri ilave etmeyi bilmişlerdir. Atina şehrinin gösterdiği tezahürün manasını müdrikim. Belediye meclisi kararı ile bana tevcih ettiğiniz Atina şehri hemşeriliğini büyük bir memnuniyet ve ıftiharla kabul ediyorum. Sayın Belediye Başkanı, size şahsen teşekkürlerimi sunar, Atina halkına beni çok mütehassis eden hareketlerinden dolayı minnettarlığımın iblağını rica ederim.”⁴¹

Celal Bayar'ın ardından Atina Belediye Başkanı:

“Atina şehri, Ekselanslarınızı ağırlama şansı olduğu için gururlu ve memnuniyet doludur. Atina halkı da, heyecanla size hislerini, Türk ve Yunan milleti arasındaki kardeşçe sarsılmaz dostluk bağlarına dayanarak içten duygularla belirtmektedirler...”⁴²

Bayar aynı gün öğleden sonra Türk Büyükelçiliğine giderek Atina'da yaşayan Türk vatandaşlarını kabul etmiş, onlarla yakından ilgilenmiştir. Vatandaşların Yunanistan ziyareti ile ilgili sorularına Celal Bayar:

“Memnuniyetle ifade edebilirim ki, bu seyahatten fevkalade bahtiyarım. Yunan milletinin, Türk-Yunan dostluğunu kendilerine içten gelen büyük bir sevinçle, samimiyetle mal ettiklerini gördüm. Bunu buradaki vatandaşlarıma bilhassa ifade etmek isterim. Ayrıca, sizlerle burada karşılaşmak da benim için büyük bir zevk olmuştur. Kadehimi şerefimize kaldırıyorum.”⁴³

Cumhurbaşkanı Türk vatandaşlarından sonra ayrıca, Türk-Yunan Dostluk Cemiyeti üyeleri ile de görüşmüştür. Cemiyet Başkanı Orfanidis'in iki ülke arasındaki dostluğun önemini belirten sözlerinden sonra Celal Bayar:

---

⁴⁰ Şakir, a.g.e., s. 31.

⁴¹ Cumhuriyet, 29/11/1952.

⁴² To Vima, 29/11/1952.

⁴³ Cumhuriyet, 29/11/1952.

Yazıcı Özel, S. (2022). Basında Yunanistan Kralı Pavlos'un Türkiye Ziyareti (Haziran 1952) ve Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan Ziyareti (Kasım 1952). ANKARAD, 3(5), 193-219.

“Majeste Yunan Kralına cevaben verdiğim nutukta da söylediğim gibi iki memleket arasındaki dostluk, hürriyet ve istiklal aşkı olan iki milletimizin maksat ve gayelerine tamamen uymaktadır. Her iki milletimiz el ele vererek maksat ve gayelerini müdafaa edecekler ve sulh ile selameti sağlayacaklardır. Türk-Yunan dostluğunun bu memleketteki temsilcileri olan sizleri bir defa daha selamlamakla bahtiyarım. Buradan aldığım tatlı intibaları memleketime nakledeceğimden emin olabilirsiniz.”⁴⁴

Akşam da Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyükelçiliğinde Yunanistan Kralı şerefine büyük bir ziyafet tertip etmiştir. Bu ziyafette Yunanistan Başbakanı General Aleksandros Papagos, Dışişleri Bakanı Stefanos Stefanopulos da hazır bulunmuşlardır.

Cumhurbaşkanı, Yunanistan ziyaretinde bir sonraki gün Selanik'e gitmek için hazırlanmıştır. Kendisine Yunan Elli kruvazörü tahsis edilmiştir. Bu amaçla Selanik, Gümölcine ve İskeçe kentleri Celal Bayar'ın gelişi için tüm hazırlarını tamamlamışlardır. Kral Pavlos da Selanik ve Batı Trakya gezisinde Celal Bayar'a eşlik edecektir. Celal Bayar Selanik'e gitmeden önce tarihi Korint kentine bir gezinti yapmış ve orada Yunan donanmasının gösterilerinde hazır bulunmuştur. Bayar Korint'te çok coşkulu bir kalabalık tarafından ve yoğun ilgiyle karşılanmıştır ve halkın bu derin ilgisinden çok memnun kaldığını belirtmiştir.⁴⁵

Bayar, Korint'ten döndükten sonra başta Venizelos ve Nikolaos Plastiras olmak üzere diğer parti liderleri, Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ı ziyaret ederek, kendisine Türk-Yunan dostluğunu dış politikanın köşe taşı olarak düşündüklerini ve bütün partilerin programını teşkil ettiğini belirtmişlerdir.⁴⁶

Ankara radyosundan Şerif Arzık, Atina radyosunda bir yayın yapmıştır. Bu yayında, Başbakan Papagos ile Türk-Yunan dostluğu hakkında yaptığı röportaja yer vermiştir. Papagos Arzık'a, Türkiye'yi sevdiğini dile getirmiş ve Türkiye'ye yaptığı ziyaretler ve Atatürk ile olan unutulmaz anlarından bahsetmiştir. Papagos:

“Bu asrın en büyük şahsiyeti olan Atatürk, tanıdığım insanlar içinde kendisine en bağlı olduğum kimsedir. Eleftherios Venizelos ile beraber inşa ettikleri Türk-Yunan dostluğu hakkında Atatürk “bu bir aşk izdivacıdır” derdi. Tarihin seyrini değiştirmiş olan bu dostluk aynı

---

⁴⁴ Cumhuriyet, 29/11/1952.

⁴⁵ To Vima, 30/11/1952.

⁴⁶ Ta Nea, 29/11/1952; Benzer içerikli haber 30/11/1952 tarihli Akşam ve Cumhuriyet gazetelerinde de yer almaktadır.

Yazıcı Özel, S. (2022). Basında Yunanistan Kralı Pavlos'un Türkiye Ziyareti (Haziran 1952) ve Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan Ziyareti (Kasım 1952). ANKARAD, 3(5), 193-219.

zamanda “bir akıl ve mantık izdivacıdır ”da. Sadece iki memleket çapında değil, bütün dünya politikası bakımından da aynı menfaatlere ve aynı gayelere sahibiz. Memleketlerimizin yüksek menfaatleri birbirlerinin tamamlayıcısıdır. Size, iki memleket arasındaki dostluğa hizmet etmek bakımından benim kadar büyük bir arzu besleyen pek kimsenin mevcut olduğunu söyleyebilirim. İki memleket arasındaki dostluğun daha da artırılmasına kıymetli ve yeni bir merhale teşkil eden Cumhurbaşkanınız Celal Bayar'ın bu ziyaretini, yeni kurulmuş hükümetimin milletlerarası siyaset mevzusunda hayırlı bir alametinin belirtisi addetmekteyim. Hükümet olarak, sizlerin de gözlemlediğiniz gibi, Yunan halkının büyük sevincine ortak olmaktadır.”⁴⁷

2.1. Celal Bayar'ın Selanik ve Batı Trakya Ziyareti

Yunanistan seyahatinde bir sonraki gün Celal Bayar sabah, Atina'nın arkeolojik bölgelerini gezmiş ve Akropolü de ziyaret etmiştir. Ardından Selanik'e giden Cumhurbaşkanı Celal Bayar'a yine halkın çok yoğun bir ilgisi olmuştur. Her yer bayraklarla ve ışıklarla donatılmıştır. Bayar, Atina'dan hareket ederken bir demeçte bulunmuştur:

“Yunanistan'ı ziyaretimden son derece mütehasşis kaldım. Yunan milletinin Türkiye'ye karşı gösterdiği samimi dostluk duygularını Türk milletine bildireceğim.”⁴⁸

Celal Bayar, Selanik'te yoğun bir halk kitlesi tarafından karşılanmış ve Kuzey Yunanistan Umumi Valisi Stratos, Kolordu Komutanı ve Selanik Valisi karşılama hazır bulunmuş ve kendisine “hoş geldiniz” demişlerdir.⁴⁹ Türk ve Yunan milli marşlarının ardından resmi geçitte yer alan Bayar, öğle yemeğinde ordunun misafiri olarak askeri kulüpte yemek yemiştir. Yemekte Selanik Kolordu Komutanı bir nutuk söylemiştir:

“Aramızdaki dostluk, sıkı ve ebedidir. Dost ve müttefik memleketin muhterem Reisini aramızda görmekten büyük bahtiyarlık duymaktayız... Kadehimi Sayın Cumhurbaşkanının sıhhatine, afiyetine ve Türk milletinin refahına, saadetine kaldırıyorum.”⁵⁰

Bu yemekten sonra Cumhurbaşkanı, ilk önce Atatürk'ün doğduğu evi ziyaret etmiş ve burada bir süre kalmıştır. Bayar, eve girerken duyduğu

⁴⁷ Akşam, 30/11/1952; Cumhuriyet, 30/11/1952; Benzer içerikli haber 30/11/1952 tarihli To Vima gazetesinde de yer almaktadır.

⁴⁸ Akşam, 1/12/1952; Cumhuriyet, 1/12/1952.

⁴⁹ Şakir, a.g.e., s. 38.

⁵⁰ Şakir, a.g.e., s. 39-40.

Yazıcı Özel, S. (2022). Basında Yunanistan Kralı Pavlos'un Türkiye Ziyareti (Haziran 1952) ve Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan Ziyareti (Kasım 1952). ANKARAD, 3(5), 193-219.

heyecanı ve ayrıca evin bomboş olmasından duyduğu üzüntüyü dile getirmiş ve

“Atatürk masasında daima bu evin resmini bulundururdu. Şimdi o anı yaşıyor gibiyim. Evi layık olduğu şekilde döşeyeceğiz. Konsolosa söyledim. İlk şeklinde nasıl döşenmişse tahkik edip bize bildirecek. Hiçbir maddi fedakarlıktan kaçınmayarak evi eski varlığı ile yaşatacağız. Bizim için bu bir borçtur.”

Celal Bayar bu sözlerinin ardından evin önündeki eski bir ağacın kuruyup kesilmesinden üzüntü duyduğunu da belirtmiş ve *“eğer mümkünse aynı ağaçtan bir tanesi eski yerine dikilsin. Çünkü Atatürk'ün daima tahassürle yadettiği kendi evinin ön dekorunu böyle bir ağaç süslüyordu.”*⁵¹

Atatürk'ün evindeki ziyaretinin ardından Bayar akşam, Kral ve Kraliçe ile birlikte Kuzey Yunanistan Umumi Valisi Stratos tarafından verilen ziyafete katılmıştır. Gece geç saatte de Kavala'ya hareket etmişlerdir.⁵²

Kavala'da Kuzey Yunanistan Gazeteciler Birliği de gelen Türk gazetecilere bir ziyafet düzenlemişlerdir. Kuzey Yunanistan Umumi Valisi Celal Bayar'ı İskeçe'ye yolcu ettikten sonra bu ziyafete katılmıştır. Burada söz alan Yunanistan Gazeteciler Birliği Başkanı İoannidis Türkçe olarak bir demeç vermiş:

*“... Hadiseleri yakın takip eden biz gazeteciler, Türk-Yunan dostluğunun vücut bulmasına hizmet etmiş olmakla memnuniyet duyuyoruz. Türk-Yunan dostluğunu biz diplomasi olmaktan çıkararak iki milletin meselesi haline getirdik. Bugün bu dostluk resmi olmaktan çıkmış ve iki milletin arzusu şeklini almıştır. ... Cumhurbaşkanının Yunanistan ziyareti tarihi bir hadisedir. Bundan sonra iki milletin gazetecileri olan bizlere düşen görev bu dostluğu inkişaf ettirerek kardeşliğe tahvil etmektir. Bu, iki milletimizin emridir. Bizler de umumi efsarın hizmetkârı olduğumuzdan itaate mecburuz. Kadehimi asil ve kahraman Türk milletinin, Cumhurbaşkanının, Türk matbuatının ve bu sofrada hazır bulunanların şerefine kaldırıyorum.”*⁵³

Kavala'da da yoğun bir halk kitlesi tarafından karşılanan Cumhurbaşkanı Bayar, Yunanistan Kralı ile birlikte herkesi selamlayarak önce İskeçe'ye oradan da Gümölcine'ye geçmiştir. Gümölcine'de kendi adının verildiği Celal Bayar Lisesinin açılışını yoğun halk kalabalığı arasında bizzat

⁵¹ Cumhuriyet, 2/12/1952; Şakir, a.g.e., s. 40.

⁵² Cumhuriyet, 2/12/1952; Akşam, 2/12/1952; Benzer içerikli haber 2/12/1952 tarihli To Vima gazetesinde de yer almaktadır.

⁵³ Cumhuriyet, 3/12/1952.

Yazıcı Özel, S. (2022). Basında Yunanistan Kralı Pavlos'un Türkiye Ziyareti (Haziran 1952) ve Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan Ziyareti (Kasım 1952). ANKARAD, 3(5), 193-219.

kendisi gerçekleştirmiştir. Açılış töreninde okulun kapısına, Türk ve Yunan bayrak renklerinden kurdele getirtilmiştir. Ayrıca, kapının iki tarafına, yarısı kırmızı beyaz yarısı da mavi beyaz kıyafetler içinde lisenin 12 müstakbel talebesi genç kız dizilmiştir. İstiklal Marşı'nın ardından Bayar kurdeleyi keserek açılışı gerçekleştirmiş ve Kral Pavlos ile okulu gezmiştir.⁵⁴ Törenin ardından Bayar, Kral ile tekrar Kavala'ya dönmüştür. Böylece Cumhurbaşkanının resmi ziyareti tamamlanmış ve Kavala'dan Yunanistan Kralı tarafından törenle uğurlanarak Savarona yatına binmiş ve Türkiye'ye dönmüştür.⁵⁵

Kavala'dan ayrılıp Savarona yatıyla İstanbul'a dönen Celal Bayar rıhtımda büyük bir törenle ve yoğun bir kalabalıkla karşılanmıştır. Başbakan Adnan Menderes de Ankara'dan İstanbul'a Cumhurbaşkanını karşılamak için gelmiş ve rıhtımda hazır bulunmuştur. Buradan Celal Bayar dinlenmek üzere Dolmabahçe Sarayına geçmiştir.⁵⁶

Cumhurbaşkanı Celal Bayar, Yunanistan'dan ayrılmadan önce, özellikle Selanik'te Yunan halkının sıcak ve kalpten karşılamasından duyduğu memnuniyeti dile getirmiştir. Bayar, ayrıca Başbakan Papagos'u da Türkiye'ye davet etmiştir. Papagos bu davetten ötürü memnuniyet duyduğunu dile getirmiştir. Papagos, Türk gazetecilere de iki ülke arasındaki ilişkilerin sıkılaşmasına yönelik katkıları için teşekkürlerini iletmiştir.⁵⁷

2.2. Basına Yansıyan Açıklamalar

Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan ve Batı Trakya ziyareti ile ilgili olarak her iki ülkenin basınında çeşitli haberler ve açıklamalar yer almıştır. İlk olarak Yunanistan Başbakanı General Papagos Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın gelişiyile ilgili düşüncelerini paylaşarak bir beyanat vermiştir:

*“Dost Türkiye, bizim en samimi ve yakın dostumuzdur. Her bakımdan Türkiye'ye inanıyor ve Türkleri bütün kalbimizle seviyoruz... Bayar'ın ziyareti, karşılıklı dostluk bağlarını kuvvetlendirecektir. Buna candan inanıyorum.”*⁵⁸

Cumhurbaşkanının Yunanistan seyahati ve dostluk ilişkileri ile ilgili Cumhuriyet gazetesinden Nadir Nadi “Türk-Yunan Dostluğu” köşe

---

⁵⁴ Şakir, a.g.e., s. 42.

⁵⁵ To Vima, 2/12/1952; Aynı içerikli haber 3/12/1952 tarihli Akşam gazetesinde de yer almaktadır.

⁵⁶ Akşam, 4/12/1952.

⁵⁷ To Vima, 2/12/1952.

⁵⁸ Akşam, 27/11/1952.

Yazıcı Özel, S. (2022). Basında Yunanistan Kralı Pavlos'un Türkiye Ziyareti (Haziran 1952) ve Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan Ziyareti (Kasım 1952). ANKARAD, 3(5), 193-219.

yazısında; "... *"Birlikten kuvvet doğar"* sözü aslında bizim için söylenmiş denilebilir. Dış imkanlar, müşterek tehlike, Balkanlar ve Ege durumu, her şey bizi birliğe ve beraberliğe zorlamaktadır. Ayırıcı sebepler hemen yok denecek kadar azdır" demiş ayrıca, az olan sebepleri kullanmak isteyerek, iki memleket halkını yakınlaşmaktan uzaklaştırmak isteyenlerin var olduğunu ve çeşitli propagandalar, mitinglerle kışkırtıcı şekilde bu dostluğu baltalamak isteyenlerin de çıktığını belirtmiştir. Buna karşı olarak da Türk ve Yunan aydınlarının beraber savaşmaları gerektiğini vurgulamıştır. Nadi köşe yazısında, sanat, turizm, basın, eğitim ve kültür hayatı ile ilgili alanlarda sıkı ve devamlı bir işbirliğine baş vurmanın her iki ülke arasındaki dostluğu daha geniş halk kitlelerine duyuracağını ve dostluğun bozulmasını isteyen düşmanların yaptıklarını daha etkisiz hale getireceğini düşündüğünü, böylece de verimli sonuçların elde edilebileceğini belirtmiştir.⁵⁹

To Vima gazetesinin "Notlar" başlıklı makalesinde Celal Bayar'ın ziyareti ile ilgili olarak, Yunanistan Kralı Pavlos'un eşliğinde Korint'i ziyaret ettiği ve Selanik'e geçerek Salamina'da Yunan donanmasını teftişte bulunduğu belirtilmektedir. Ayrıca, Gümölcine yoluyla Yunan topraklarında yaşayan Türk azınlığın olduğu Batı Trakya'yı ziyaret edip Türkiye'ye döneceği de makalede yer almaktadır. Yunan halkı, Türkiye Cumhurbaşkanı'nın Yunan topraklarından güçlü hatıralarla, Türk halkının Yunanlara beslediği gibi Yunanların da Türk halkına beslediği sevgiyle ve Yunanların samimi işbirliğini desteklediklerinin Türkler tarafından bilinerek ayrılmasını umdukları belirtilmektedir. Son olarak makalede, Yunan halkı, Kral ve Yunan hükümeti için Celal Bayar'ın Yunanistan'da bulunduğu günlerin asla unutulmayacağı ve Türk-Yunan ilişkilerinin tarihine parlak bir şekilde geçeceği vurgulanmaktadır.⁶⁰

Cumhurbaşkanı Celal Bayar, Yunanistan'dan ayrılırken Savarona yatından Kral Pavlos'a bir mesaj göndermiştir:

"Güzel ülkenizin kıyılarından uzaklaşırken Kraliyet hükümetinin bana sayısız iltifatları ve memnuniyet duyduğum cömert ve nazik misafirperverlik için duygularımı ve minnettarlığımı ifade etmeyi majestelerinizden rica ederim. Unutulmaz hatırasını her zaman koruyacağım ülkenizde kaldığım süre boyunca, Yunan halkının Türk halkına içten ve dostça gösterileri ülkemizin ve halklarımızın kopmaz bağlarının en anlamlı sembolünü göstermektedir. Majeste Kraliçeye

⁵⁹ Cumhuriyet, 28/11/1952; Benzer içerikli haber 29/11/1952 tarihli Ta Nea gazetesinde de yer almaktadır.

⁶⁰ To Vima, 2/12/1952.

Yazıcı Özel, S. (2022). Basında Yunanistan Kralı Pavlos'un Türkiye Ziyareti (Haziran 1952) ve Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan Ziyareti (Kasım 1952). ANKARAD, 3(5), 193-219.

saygılarımı ve Yunan halkı ve majestelerinize en kalbi ve sıcak temennilerimi kabul etmenizi rica ederim."⁶¹

Kral Pavlos da, Cumhurbaşkanını yolcu ettikten sonra Kavala'dan Atina'ya dönerken Elli kruvazöründen Celal Bayar'ın bu mesajına cevap göndermiştir:

*"Sayın Cumhurbaşkanı, aramızdaki ziyaretiniz sadece Kraliçe ve benim için değil, bütün Yunan halkı için de derin bir memnuniyete vesile olmuştur. Bu coşkulu ve içten gelen gösteriler ilk önce sizin şahsınızın görkemine, ayrıca ortak hayalin derin inancında karşılık bulan canlı dostluk sembolüne hitap etmektedir. Güzel telgrafınız Kraliçeyi ve beni derinden memnun etmiştir. Telgrafınızın ifade ettiği bütün hisleri kalbimizle derinden paylaştığımıza inanın ve dost ve müttefik Türk halkının refahı ve şahsınızın mutluluğuna ve tabi ki Bayan Bayar'ın mutluluğuna en içten dileklerimi gönderiyorum."*⁶²

Cumhuriyet gazetesinden Faruk Fenik Cumhurbaşkanının Yunanistan seyahatinde Atina'da bulunmuş ve Bayar döndükten sonra intibalarını gazetede anlatmıştır. Fenik, Bayar'ın bu seyahatinde yalnız Türklerin değil, Yunanların da kalbini fethettiğini belirtmiştir. Özellikle Gümülcine ve İskeçe'de yaşayan Türklerin tezahüratları ve genç kızların ellerinde çiçeklerle ve bayraklarla Cumhurbaşkanını yoğun bir kalabalıkla ve sevgiyle karşılamaları, Fenik'i çok fazla derinden etkilemiştir. Ayrıca, Gümülcine'de Celal Bayar Lisesinin açılışındaki insan kalabalığını görünce hayretler içinde kaldığını sözlerine eklemiştir. Fenik'in belirttiğine göre, Gümülcine hiç bu kadar Türk bayrağını bir arada görmemiştir. En çok heyecanlandıran da İstiklal Marşı'nın okunması sırasında 10 bine yakın insanın dudaklarından ve kalplerinden marşı haykırması olmuştur. Fenik ayrıca lisenin açılışının da ayrıntılarını belirtmiştir.⁶³ Fenik, lisenin açılışında, Kral namına fahri yaveri Oramiral İoannidis'in bir açıklama yaptığını da belirtmiştir:

"Celal Bayar Lisesinin kuruluşu Majestelerinin en büyük eserlerinden biridir. Celal Bayar Lisesinin kuruluşu, Türk milletine karşı yapılan bir nezaket jesti olmayıp en samimi ve içten gelen dostluk bağlarından ilham

⁶¹ To Vima, 4/12/1952; Aynı içerikli haber 5/12/1952 tarihli Akşam ve Cumhuriyet gazetelerinde de yer almaktadır.

⁶² To Vima, 4/12/1952; Aynı içerikli haber 5/12/1952 tarihli Akşam ve Cumhuriyet gazetelerinde de yer almaktadır.

⁶³ Cumhuriyet, 4/12/1952.

Yazıcı Özel, S. (2022). Basında Yunanistan Kralı Pavlos'un Türkiye Ziyareti (Haziran 1952) ve Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan Ziyareti (Kasım 1952). ANKARAD, 3(5), 193-219.

alan iki milletin arasında mevcut derin anlayış ve birliğin verdiği bir meyvedir... ”⁶⁴

Bu konuşmadan sonra büyük alkışlarla Celal Bayar kurdeleyi kesmek üzere yürümüş, Yunan Eğitim Bakanı bu sırada bir konuşma yapmıştır:

“Büyük milli şeflerimiz tarafından ihdas edilen sıkı ve çözülmöz dostluğu hepimize hatırlatması için bu lise sizin isminizi taşımaktadır. Sizi temin ederim ki Türk milletine karşı sonsuz ve derin bir sevgi beslemekteyiz. Türk ve Yunan milleti insanlık ideali bayrağı altında birleşmiştir. Bu bayrağı müdafaa etmeye her an hazırız ve hazır olacağız. Türk ve Yunan milletini hiçbir kuvvet birbirinden ayırmaya muvaffak olamayacaktır. Yaşasın Türkiye, yaşasın dost Türkiye Cumhurbaşkanı.”

Eğitim Bakanının bu güzel sözlerinden sonra Celal Bayar da *“Haşmetmeab, Kraliçe Hazretleri, milletlerimiz arasındaki dostluk uğrunda sarfedilen bu asil gayretlere cidden müteşekkirim”* diyerek kurdeleyi kesmiştir.⁶⁵

Fenik intibalarını aktarmaya devam ederken, yorumlarında bu kurdelenin Türk-Yunan dostluğunun istikbal kapısını açtığını belirtmiştir. Ayrıca, dostlukları medeniyetlerin kurduklarını, medeniyetlerin yaşattığını ve medeniyetlerin devam ettirdiğini de sözlerine eklemiştir. Bunu da okulla başlayarak yani kültürle devam ettireceklerini vurgulamıştır. Bu büyük sevinç ve heyecan dolu açılışın ardından Bayar halkın “yaşayın, var olun” tezahüratlarıyla Gümölcine'den ayrılmıştır. Fenik, Celal Bayar'ın bu seyahatinin bu amaçlar doğrultusunda asla unutulmayacağını söyleyerek intibalarını tamamlamıştır.⁶⁶

Başbakan Adnan Menderes, Bayar'ın Yunanistan seyahati ile ilgili Yunan meslektaşları General Papagos'a bir telgraf göndermiştir:

“Asil dost ve müttefik Yunanistan'ın hükümdarı, hükümeti ve bütün halkı tarafından Cumhurbaşkanımız Celal Bayar'a gösterilen harikulade ve unutulmaz kabul, Türkiye'nin her tarafında heyecan uyandırmıştır. Türk-Yunan dostluğunun bu yeni parlak tezahürü karşısında Türkiye hükümetinin duyduğu büyük inşirah ve derin şükran hislerini ekselansınıza ifade etmek isterim. Bütün memleketin, Türk-Yunan dostluğunun derin manasına sarsılmaz inancına tercüman olarak Türk hükümetinin, bu

⁶⁴ To Vima, 3/12/1952.

⁶⁵ Cumhuriyet, 4/12/1952.

⁶⁶ Cumhuriyet, 4/12/1952.

Yazıcı Özel, S. (2022). Basında Yunanistan Kralı Pavlos'un Türkiye Ziyareti (Haziran 1952) ve Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan Ziyareti (Kasım 1952). ANKARAD, 3(5), 193-219.

samimi ve şuurulu dostluğun daima daha verimli ve müessir olmasına en büyük ehemmiyeti atfeylediğini size temine müsaraaat eylerim."⁶⁷

Başbakan Adnan Menderes'in bu telgrafına cevaben Yunanistan Başbakanı Papagos da Adnan Menderes'e bir mektup göndermiştir:

*"Şahsi mesajınızdan fevkalade mütehassis olarak en hararetli teşekkürlerimin kabulünü rica ederim. Reisicumhur Hazretlerinin aramızda bulunması yalnız iki memleket beynindeki teşriki mesai arzusunu ve en sıkı dostluğu temsil etmekle kalmamış, hissiyatını izhar ve Reisicumhur Hazretlerinin Yunanistan'da kısa süren ikametlerini mümkün olduğu kadar hoş kılmak için sabırsızlanan Yunan milletine hakiki bir bayram olmuştur."*⁶⁸

Celal Bayar'ın ziyaretinin ardından Türk basını, Türk-Yunan dostluğunu iki milletin güzel bir işi olarak betimlemişlerdir. Hatta bir Yunan gazetesinde Türk gazetelerinden haberlere yer verilmiş ve hükümet gazetesi olan "İstanbul Ekspres" Celal Bayar'ın Yunanistan'dan döndüğünde yaşa, var ol tezahüratlarının olmasının, Türk halkının iki ülke arasındaki dostluğu tamamen benimsediğinin göstergesi olduğunu belirtmiştir. "Son Saat" gazetesi de Kanellopulos'un Başbakan Papagos'un Türkiye'ye gidecek olması ile ilgili sözlerine yer vermiştir. Siyasi çevrelerin de Papagos'un bu ziyaretini gelecek baharda gerçekleştireceğini düşündüklerini eklemiştir.⁶⁹

Sonuç

1952 yılı önce Haziran ayında Yunanistan Kralı Pavlos'un Ankara ve İstanbul ziyareti, ardından Kasım ayında Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan ve Batı Trakya ziyareti ile iki ülke arasındaki dostluğun doruk noktasına ulaştığı bir yıl olmuştur. Mustafa Kemal Atatürk ve Eleftherios Venizelos'un temellerini attığı Türk-Yunan dostluğu ve işbirliği son derece kuvvetlenmiş ve iki ülkenin halkına da yerleşmiştir.

Bu ziyaretlerden Haziran ayında Yunanistan Kralı'nın Türkiye'ye ziyaretinin komşu bir ülkeye yaptığı ilk ziyaret olması bakımından oldukça önem arz ettiği görülmektedir. Ayrıca iki ülke arasındaki dostluğun ne denli derin ve anlamlı olduğu basına yansıyan haberlerde ve halkın duyduğu sevinçle gözler önüne serilmektedir. Ayrıca Yunanistan Kralı ve Kraliçesi kendilerine gösterilen misafirperverlikten ve Türk halkının yoğun ilgisinden ve sevgisinden çok memnun kalmışlardır.

---

⁶⁷ Cumhuriyet, 7/12/1952.

⁶⁸ Cumhuriyet, 13/12/1952.

⁶⁹ To Vima, 6/12/1952.

Yazıcı Özel, S. (2022). Basında Yunanistan Kralı Pavlos'un Türkiye Ziyareti (Haziran 1952) ve Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan Ziyareti (Kasım 1952). ANKARAD, 3(5), 193-219.

Türkiye Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Kasım ayında Yunanistan Kralı'nın ziyaretini iade etmek amacıyla Yunanistan ve Batı Trakya ziyareti, dostluk bağlarını derinleştiren bir diğer olay olarak karşımıza çıkmaktadır. Celal Bayar da Atina'da Yunan halkının büyük ilgisiyle karşılanmıştır. Kral Pavlos tarafından çok iyi ağırlanan Cumhurbaşkanı, Atina'nın ardından Selanik'e geçmiştir. Burada Bayar'ın ilk ziyaret noktası Atatürk'ün doğduğu ev olmuştur. Ziyaretinde oldukça duygulanmış ve heyecanlanmıştır. Bu ziyareti anlamlı kılan önemli gelişmelerden biri de Celal Bayar'ın Türk azınlığın yaşadığı Batı Trakya'ya yaptığı ziyarettir. Bayar, önce İskeçe'de halkın yoğun ilgisi ve sevgisiyle karşılanmış ardından Gümülcine'ye geçmiştir. Burada da coşkuyla karşılanmıştır. Gümülcine'de kendi adının verildiği Celal Bayar Lisesinin açılışını gerçekleştirmiştir. Bu lisenin açılışı iki ülkenin özellikle eğitim ve kültürel anlamda yakınlaşması anlamına gelmektedir. Bu iki ülke için büyük bir önem taşımaktadır. Ayrıca her iki ülkenin basını aracılığıyla kamuoyunda gerek Yunanların gerek Türklerin birbirlerine nasıl baktıklarını gözler önüne sermektedir.

Sonuç olarak, 1930'lu yıllarda Eleftherios Venizelos ve Kemal Atatürk tarafından temelleri atılan Türk-Yunan dostluğunun 1950'lere gelindiğinde yeniden canlandığı ve 1952 yılı itibariyle doruk noktasına ulaştığı görülmektedir. Bu dostluk ve yakınlaşma sadece siyasi anlamda değil iki ülkenin eğitim ve kültürel anlamda da yakınlaşması anlamına gelmektedir. Bunu iki ülkenin basınında yer alan haberlerde görmekteyiz. Ayrıca şunu da belirtmek gerekir ki, iki ülke arasındaki sorunların hepsi ortak noktada kesişmese de ufak sorunlar dostluğa verilen önem göz önünde bulundurularak ortak çıkarlar ve beklentiler doğrultusunda çözülmüştür. Bu ortak noktalar ve beklentiler sayesinde her iki ülke dostluk bağlarını geliştirip kuvvetlendirebilmişlerdir.

Kaynakça

- FIRAT, Melek, "Yunanistan'la İlişkiler", Ed. Baskın Oran, *Türk Dış Politikası Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar*, Cilt 1: 1919-1980, 16. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul 2011, 576-614.
- ŞAKİR, Ziya, *Türkiye Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan Seyahat Hatıraları*, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul 1953.
- VALİNAKİS, Giannis, *Εισαγωγή στην Ελληνική Εξωτερική Πολιτική 1949-1988*, Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1989.
- VEREMİS, Thanos, *Ιστορία των Ελληνοτουρκικών Σχέσεων 1453-1998*, Εκδ. Σιδέρης, Αθήνα 1998.
- YAZICI ÖZEL, Serra, *Basında Türk-Yunan İlişkileri (1950-1954)*, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Edirne 2018.

Yazıcı Özel, S. (2022). Basında Yunanistan Kralı Pavlos'un Türkiye Ziyareti (Haziran 1952) ve Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan Ziyareti (Kasım 1952). ANKARAD, 3(5), 193-219.

Gazeteler

Akşam

Cumhuriyet

Milliyet

Ta Nea

To Vima

Ulus